

**Prof.dr Vaso Bojanić, redovni profesor, naučni savjetnik
Evropskog defendologija centra, Banja Luka**

TIMOVI SU NOSIOCI PROMJENA U NAUCI I EKONOMIJI

Informaciona pismenost uključuje efektivno i efikasno pristupanje informacijama, evaluaciju informacija na kritički način i korišćenje informacija na tačan i kreativan način. Svijet se umrežava velikom brzinom i ekonomija povećava potrebu za kulturnom pismenošću. U novoj ekonomiji, gde su na sceni interakcije, savezništvo i konkurencija u svijetu, primat je znanje, razumijevanje i poštovanje različitih kultura. Za doživotno učenje važna je radoznalost u vezi sa svijetom i kako on funkcioniše. Naučnici razumiju kako sama struktura mozga može da se promijeni kroz intelektualna stremljenja. Postoji direktan odnos između količine iskustva u kompleksnom okruženju i količini strukturalne promjene u mozgu. Radoznalost omogućava doživotno učenje kroz igru, jer doprinosi kvalitetu života i intelektualnom kapitalu zemlje. Važno je preuzimanje rizika, hrabrosti i odgovornosti bez kojih ne bi bilo mnogo otkrića, izuma i učenja na stvaranju novog znanja.

Kompleksnost današnjeg svijeta traži visok nivo specijalizacije onih koji donose odluke. Za to je potrebno da se stvore timovi specijalista koji izvršavaju kompleksne zadatke. Informacione tehnologije igraju ključnu ulogu kada je riječ o lakoći saradnje grupa i pojedinaca, na bilo kom životnom ili naučnom problemu. U prirodi sve funkcioniše savršeno, svi rade jedni za druge. Primjeri postoje svuda oko nas. Dijelovi u ćeliji rade zajednički da bi ona opstala. Ćelije rade zajedno da bi proizvele multićelijske organizme. Organizmi formiraju lance ishrane i ekosisteme. Ljudi formiraju porodice, gradove, nacije i države. Neuronu kreiraju misli i svijest. Atomi saraduju na jednostavan način, tako što formiraju molekule i sve oko nas. Razumijevanje mehanizama koji kreiraju kooperativne entitete u sistemu je jedan od najvažnijih, ali u isto vrijeme i jedan od najmanje do kraja proučenih fenomena u prirodi. Osnova saradnje u prirodi i među ljudima i državama je komunikacija.

Komunikacija je proces koji omogućava organizmima da razmjenjuju informacije uz pomoć više metoda. Komunikacija je proces putem kojeg se bilo koja poruka šalje ili prima kroz razgovor, pisanje ili gestove. Komunikacija se može definisati i kao proces smislene interakcije među ljudskim bićima. To je čin prenosa

informacija i proces putem kojeg se razmjenjuju značenja da bi se kreiralo razumijevanje. Razmjena zahtijeva povratnu informaciju. Sa naučnog gledišta, proizvodi kreativnog mišljenja smatraju se originalnim i prikladnim, a kreativnost je čin stvaranja nečeg novog. Rješavanje problema je dio mišljenja, a smatra se najkompleksnijim od svih intelektualnih funkcija čovjeka. Koliko puta nam se dogodilo u životu, kada ne znamo kako da nastavimo, i kako da dođemo iz datog stanja do planski projektovanog cilja. Sve je u mislima. One čine duh čovjeka. Kakve su nam misli takav nam je život.

Današnje tehnologije često donose dileme kada je reč o etici i ljudskim vrijednostima. Uz povećanje tehničke kompleksnosti, svijet bi trebao da podigne etiku i vrijednosti na viši nivo, da bi usmjerio primjenu nauke i tehnologije u društvu i da vodi računa o upotrebi moćnih alata na ličnom, društvenom i državnom nivou. Veoma je važno da ljudi shvate ovu odgovornost i da kao informisani građani doprinesu tome na svim nivoima života i rada. Društveno odgovorno ponašanje, veoma je bitno za svakog čovjeka. Neophodno je usklađivanje ličnog ponašanja čovjeka i interesa sredine, kao i stalno pokazivanje etičkog ponašanja kroz lični primjer. Zašto se pitati, ima li smisao život ili nema? On ima onakav smisao kakav mu mi dajemo svojim mislima i svojim životom.

U nauci zasluge za izvanredne pronalaskе naučnici dodjeljuju jedni drugima, a ne sami sebi. Zato bismo i mi bili mnogo srećniji da ne stavljamo sebe na prvo mjesto. Timovi su u 21. vijeku nosioci promjena i na njima se zasniva naučna filozofija, ujedno i najrašireniji oblik izvođenja složenih naučnih zadataka za čije ostvarenje su potrebna znanja iz istih ili različitih naučnih oblasti. Suštinska razlika u nauci između tima i pojedinca je više nego vidljiva u današnje vrijeme. Tim može podnijeti veći zadatak, može izdržati veći naučni napor, ima veća znanja i iskustva od jednog njegovog člana, i može efikasnije i kvalitetnije izvršiti svaki složeni naučni zadatak. Mi smo rođeni da usrećimo druge. Mi bismo bili srećniji kada bi, umjesto da se pitamo šta bi nas to učinilo srećnima, trebali napraviti nešto za dobrobit čovječanstva. Tada bi se kvalitet i smisao našeg života popravio. Uvijek očekujemo nešto od života, a ne pitamo se da li možda neko očekuje nešto od nas. Smisao života je pomoći drugima, da bi pomogao samome sebi.